

NEM Wintertellingen Vleermuizen

Het is alweer een paar maanden geleden dat de wintertellingen van seizoen 2024-2025 zijn afgelopen. Veel dank aan de ruim 140 telleiders en medetellers, en alle andere vrijwilligers, die in weer en wind op pad gingen om in de donkerste en vochtigste krochten vleermuizen te tellen. Ook dank aan alle provinciaal coördinatoren die de aanlevering van de telresultaten mede in goede banen hebben geleid. Vrijwel alle tellingen van afgelopen winter zijn binnen en verwerkt en gaan op dit moment naar het CBS voor verwerking in de trendcijfers.

Die trendcijfers zullen, samen met de cijfers over de aantallen getelde winterverblijfplaatsen en soorten, naar verwachting verschijnen in de het najaar geplande Telganger. In deze zomer-Telganger hebben we over de NEM-wintertellingen een artikel van Jeroen Reinhold, over de sterke toenames van het aantal overwinterende franjestaarten in het Waterloopbos in Flevoland.

► Tellers in de machinekamer met balken aan het plafond en kippengaas hoog tegen de muur.

Het trappengat is op de achtergrond zichtbaar. Foto: Jeroen Reinhold.

Succesvolle verbouwing en de opmars van de franjestaart in het Waterloopbos

Als jongste provincie neemt Flevoland binnen de wintertellingen van vleermuizen een bijzondere plek in. Deze in het midden van de vorige eeuw ingepolderde provincie kent geen klassieke winterverblijven als ijskelders, forten of steenfabrieken. Het overwegend agrarisch cultuurlandschap is ook niet voor alle soorten vleermuizen even interessant. Toch zijn er voor de wintertellingen van vleermuizen interessante ontwikkelingen. In het Waterloopbos zijn de Zoutkoepel en de Stroomgoot omgebouwd tot vleermuiswinterverblijf omdat er goede kansen leken te zijn voor deze dieren. Na een vrij klassieke trage start is het aantal franjestaarten er in de afgelopen tien jaar verviervoudigd, tot meer dan 140 dieren, en worden er af en toe ook meervleermuizen waargenomen.

Van laboratorium naar natuurgebied

Het Waterloopbos nabij Kraggenburg (Noordoostpolder, Flevoland) was van origine een gebied waar medewerkers van het Waterloopkundig Laboratorium veldproeven uitvoerden. Het is een van de eerste aangeplante bossen van Flevoland. Schaalmodellen van allerlei havens werden in het bos gemaakt om te bepalen hoe het water zich in een dergelijke haven zou gedragen. Omdat zoet- en zoutwater zich anders gedraagt was er ook een groot reservoir aanwezig voor zout water. Dit ondergrondse reservoir met ook een ondergronds pompstation verloor zijn functie toen het Waterloopkundig Laboratorium haar modellen

in het buitenland uitvoerde en/of omzette in computermodellen. Sinds 2002 is het gebied in handen van Natuurmonumenten. Het Zoutwaterreservoir en de daar nabijgelegen Stroomgoot werden respectievelijk in 2005 en rond 2012 verbouwd tot vleermuiswinterverblijven. Leden van de vleermuiswerkgroep van Flevoland adviseerden hoe de situatie voor de vleermuizen geoptimaliseerd kon worden en vrijwilligers van Landschapsbeheer Flevoland en Natuurmonumenten hebben bij de verbouwing geholpen.

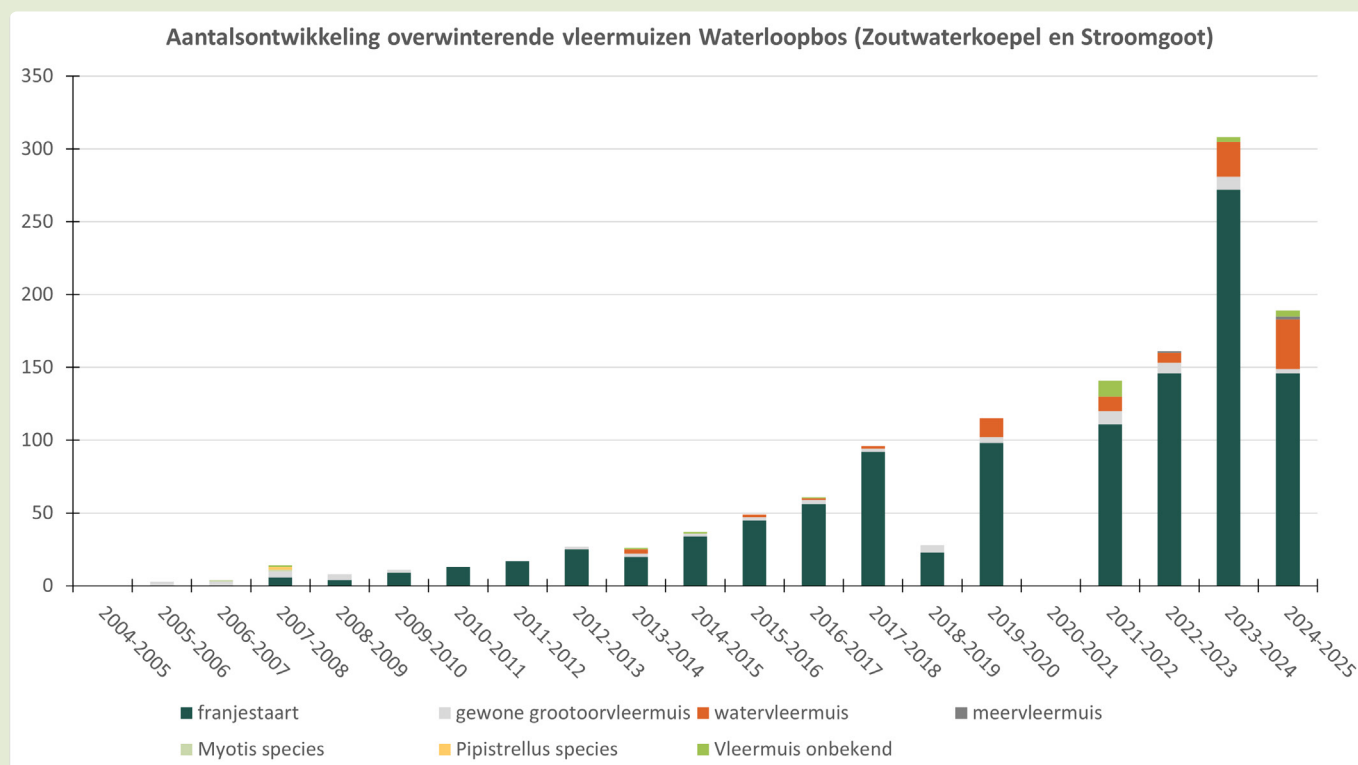
Zoutwaterkoepel en Stroomgoot

Om de Zoutwaterkoepel voor vleermuizen toegankelijk te maken werd in het bovengrondse elektriciteitshuisje een opening voor de vleermuizen gemaakt. Via dit huisje kunnen de vleermuizen naar de 8 meter lageregelegen machinekamer. Een opening halverwege dit steile trappenhuis maakt het voor de vleermuizen (en de tellers) mogelijk om het oude reservoir te bereiken. Tegelijkertijd zijn in dit reservoir, met een inhoud van maar liefst 1000 m³, de schuilmogelijkheden voor vleermuizen flink verbeterd door er planken, kippengaas, brede balken en gemetselde muurtjes in aan te brengen.

De Stroomgoot werd rond 2012 voor vleermuizen verbeterd door het dak beter te isoleren, en de ruimte op te delen in kamers met meer wegkruipmogelijkheden.

De eerste telling na de verbouwing van de Zoutwaterkoepel leverde meteen overwinterende vleermuizen op. Bij de Stroomgoot duurde het enkele jaren. Zoals dat vaak gaat hadden de grootoorvleermuizen vlot beide verblijven gevonden, snel gevolgd door franjestaarten. Toen daar al tientallen dieren van werden geteld kwamen de watervleermuizen in 2013 in beeld, gevolgd door recent de meervleermuis (2022-2023; 2024-2025). In de afgelopen winter werden er in de Zoutwaterkoepel en de Stroomgoot samen 148 franjestaarten geteld, en in de winter van 2023-2024 maar liefst 272! Zie figuur 1.

De telling van de afgelopen jaren laat natuurlijk enkele gaten zien. Enerzijds kon er in winter 2020-2021 landelijk niet geteld vanwege de Covid-19 maatregelen, anderzijds waren vandalen door het dak van het bovengrondse gebouwtje van de Zoutwaterkoepel gezakt zodat het te onveilig was om via het steile trappenhuis het ondergrondse reservoir te gaan tellen (winter 2018-2019).

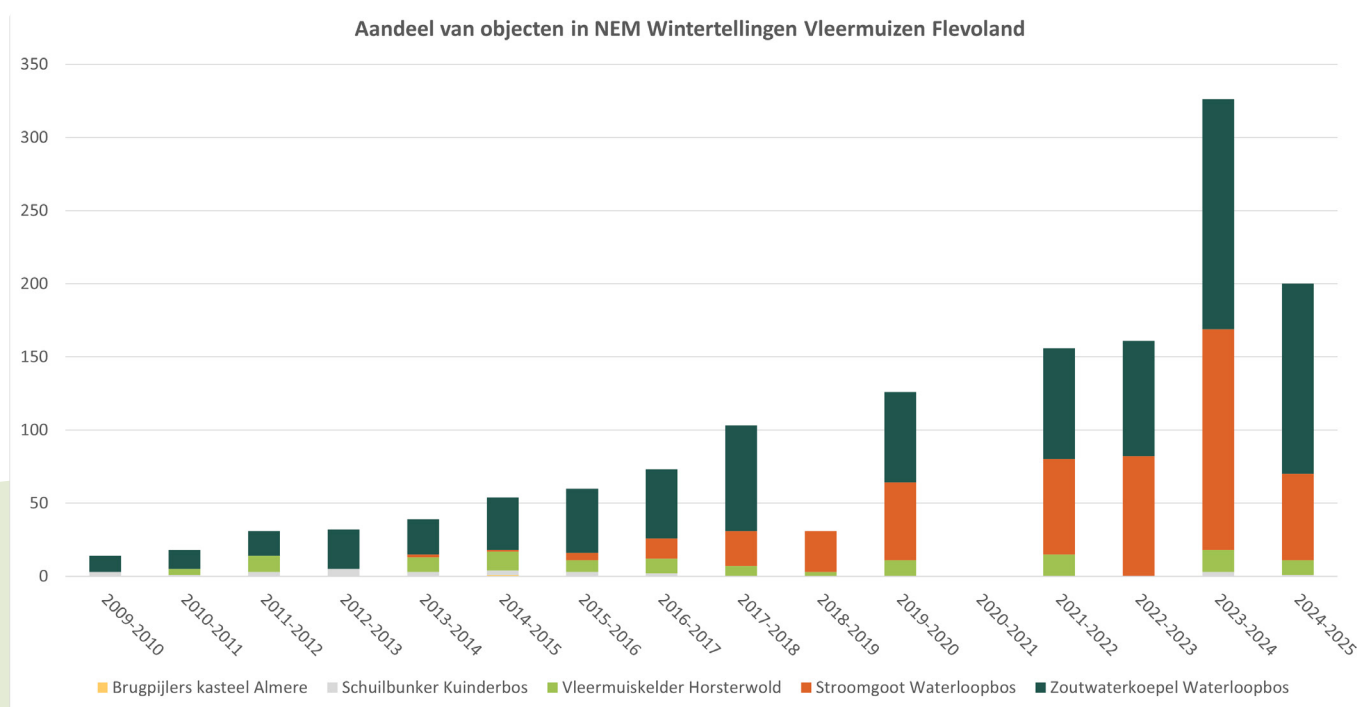
Figuur 1 Aantalsontwikkeling van overwinterende vleermuizen in de Zoutwaterkoepel en Stroomgoot in het Waterloopbos. In de winter van 2018-2019 kon er niet geteld worden. In winter 2020-2021 waren er landelijk geen tellingen vanwege Covid-19 maatregelen. Bron: Zoogdiervereniging en Landschapsbeheer Flevoland.

Ervaring opdoen

De vleermuistelling van de Zoutwaterkoepel en de nabijgelegen Stroomgoot zijn de meest interessante telobjecten van Flevoland (figuur 2). Reden waarom elk jaar andere medetellers meegaan naar deze gebouwen. Het zijn de enige objecten waar je in Flevoland verschillende soorten overwinterende vleermuizen kan vinden en waar er genoeg dieren zijn om enige ervaring op te doen.

► Fransjeestart in winterslaap in de Zoutwaterkoepel. Foto: Jeroen Reinhold.

Figuur 2 Aandeel van de Zoutwaterkoepel en Stroomgoot van het Waterloopbos in de tellingen van overwinterende vleermuizen in Flevoland in de periode 2009-2025. Winterverblijven waar nog geen vleermuizen zijn waargenomen zijn niet in de grafiek opgenomen. Bron: Zoogdiervereniging en Landschapsbeheer Flevoland.

NEM Meetprogramma Wintertellingen vleermuizen Jeroen Reinhold (provinciaal coördinator NEM Flevoland), Erik Korsten (landelijk coördinator)